

Årsmelding 2015

Ratatosk var norrøn

mytologis svar på e-post

Ratatosk (Ratatoskr) er i norrøn mytologi et ekorn som levde i verdenstreet Yggdrasil.

Ratatosk sprang som budbringer mellom toppen og rota av treet. Han var budbringer mellom verdenene. Han snakket med alle, fra æsene til nornene.

Foto forside:

En av seks grupper av figurer som pryder inngangspartiet til Trondheim tinghus:

Ole Anton Qvam (1834–1904), jurylovens far, statsminister, sorenskriver i Gauldal, lagmann i Frostating 1890, den første etter at lagstolen var gjenreist ved iverksettelse av ny straffeprosessordning.

Over ham til høyre står Jens Bing Dons (1734–1802), den siste av de gamle lagmenn, inntil embedets nedleggelse 1797, deretter den første justitiarius i den nye stiftsoverrett. Over til venstre står Fredrik Beichmann (1859–1937), byfogd i Trondheim, justitiarius i overretten, dommer i den faste domstol i Haag og den faste voldgiftsrett i Haag.

Aller øverst: Trondheims byvåpen.

Frostating lagmannsrett 2015

Innhold

Innledning	3
Førstelagmannens tilbakeblikk	6
Organisasjon og medarbeidere	9
Den dømmende virksomheten	15
Saksavvikling – Statistikk	21

Aktuelt:

• 2015: Noen saker fra året som gikk	27
• Lagmann Gunnar Greger Hagens siste domsslutning	31
• Ekspedisjonsansvarlig Turid A. M. Meidell har fått ordet	35
• Lagmannsrettens studietur til London	37
• Faguttrykk – ordliste	40

Frostatingsseglet er tolket på to måter:

Den ene er at det viser kong Magnus Lagabøter mens han sitter på tronen og mottar den nye Frostatingslova fra lagmannen for Frostatinget. Tingbøndene står til venstre for kongen, kongen i midten med kronen på hodet og seperet i hånden, og med den norske løven under føttene.

En annen tolking er at Magnus Lagabøter på Frostatinget på St. Hans dag i 1274 overleverer lagmannen den nye Landsloven.

Innledning

Frostating lagmannsrett er en av landets seks lagmannsretter. Lagdømmet omfatter fylkene Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal. I embetskretsen var det pr. 1. oktober 2015 i alt 713 968 innbyggere, fordelt på 136 275 i Nord-Trøndelag, 312 633 i Sør-Trøndelag og 265 060 i Møre og Romsdal. Lagdømmet har to lagsogn; Trondheim lagsogn, som omfatter begge Trøndelagsfylkene, og *Møre og Romsdal lagsogn*.

Domstolen har sitt hovedsete i Trondheim tinghus, hvor også Sør-Trøndelag tingrett har sine lokaler. Ankeforhandlinger i saker fra Trondheim lagsogn holdes her eller i Erling Skakkes gate 60, hvor vi også disponerer en større rettssal med tilhørende fasiliteter. Ankeforhandlinger i saker fra Møre og Romsdal lagsogn gjennomføres i Kristiansund, Ålesund og Molde, hvor lagmannsretten har egne rettsaler i sambruk med de lokale tingrettene. Ankeforhandling kan også holdes andre steder når praktiske hensyn, særlig befaringsforhold, tilsier det.

Lagmannsretten er ankeinstans for til sammen 8 tingretter:

- Namdal tingrett, Namsos
- Inntrøndelag tingrett, Steinkjer
- Sør-Trøndelag tingrett, Trondheim
- Fosen tingrett, Brekstad
- Nordmøre tingrett, Kristiansund
- Romsdal tingrett, Molde
- Sunnmøre tingrett, Ålesund
- Søre Sunnmøre tingrett, Volda

FJELL OG FJORD: Utsikt mot Tustnastabban fra Lesund i Aure kommune, Møre og Romsdal.

Lagmannsretten er dessuten ankeinstans i en del saker for følgende jordskifteretter:

- Nord-Trøndelag jordskifterett, Steinkjer
- Sør-Trøndelag jordskifterett, Trondheim
- Nordmøre jordskifterett, Surnadal
- Romsdal jordskifterett, Molde
- Sunnmøre jordskifterett, Ålesund

Enkelte av jordskifterettens avgjørelser kunne i 2015 ankes til Frostating jordskifteoverrett, Molde, som også hadde begge Trøndelagsfylkene og Møre og Romsdal som sitt jurisdiksjonsområde. Den nye jordskifteloven som trådte i kraft 1. januar 2016 innførte en ny ankeordning i jordskiftesaker, som innebærer at alle anker i jordskiftesaker skal behandles av lagmannsretten, og at systemet med jordskifteoverretter opphørte fra samme tidspunkt. Lagmannsretten styrkes samtidig med en jordskiftelagdommer og en utreder (med jordskiftedommerkompetanse).

Lagmannsrettene er også førsteinstans for overprøving av Trygderettens avgjørelser.

Trondheim tinghus ble totalrenovert tidlig på 1990-tallet, og det ble gjort betydelig ombygging i 2002/2003. Det er sambruk med tingretten om møterom og de store rettssalene. En ytterligere ombygging, for en mer rasjonell arealutnyttelse, bedre publikumsservice og større krav til sikkerhet og beredskap, er påkrevet. Ledig kapasitet i første etasje er delvis utnyttet til nye møterom og rettssaler. Det foreligger planer om ytterligere renovering og ombygging av lokalene i 1. etasje, blant annet for å imøtekomme behovet for en rettssal med forsterket sikkerhet og moderne tolkefaciliteter.

Lagmannsrettens rettssaler er utstyrt med audiovisuelt utstyr, som dessverre begynner å bli ut-

datert. Flere møterom i Trondheim tinghus har tilsvarende, men mer moderne utstyr. To saler er utstyrt for fulldigitaliserte forhandlinger.

Trondheim tinghus har trådløst gjestenett til bruk for advokater, journalister og andre besøkende. Dette er nå også tilgjengelig i tinghusene i Ålesund, Molde og Kristiansund.

Frostating lagmannsrett hadde i 2015 en totalbevilgning på ca. 35,5 mill. kroner. Av dette utgjorde ca. 31,6 mill. kroner lønn inkl. arbeidsgiveravgift. Lagmannsretten hadde imidlertid et saksavviklingstempo som lå alt for høyt i forhold til tildelingen, og takket være en betydelig tilleggsbevilling kunne saksavviklingen fortsette i samme høye tempo gjennom hele året.

Med rettssteder i Ålesund, Kristiansund og Molde utgjør reiseutgifter på ca. 2,1 mill. kroner den største driftskostnaden ut over lønn.

Over domstolens regnskap ble det i 2015 utenfor budsjett utbetalt totalt ca. 15,4 mill. kroner i forbindelse med straffesaksavviklingen. Tilsvarende tall for 2014 var ca. 14,6 mill. kroner. Av beløpet utgjør ca. 10 mill. kroner godtgjørelse og reiseutgifter til forsvarere og bistandsadvokater. Det resterende dekker godtgjørelse og reiseutgifter til sakkyndige, meddommere, tolker og vitner. Økningen er delvis et utslag av at lagmannsretten har behandlet flere straffesaker i 2015 enn i 2014.

I sivile saker hvor en eller begge parter har fått innvilget fri rettshjelp, ble det utbetalt totalt ca 5,3 mill. kroner til dekning av salær mv til oppnevnte prosessfullmektiger, tolker, meddommere og sakkyndige m.m. Det er særlig i barne- og familiesaker det kan være aktuelt å innvilge fri rettshjelp.

AUSTRÅTTBORGEN: En av Norges eldste stormannsgårder i Ørland kommune. Har vært sete for blant annet Fru Inger til Austrått, rikskansler Jens Bjelke og hans sønn, rikskansler Ove Bjelke (1611–1674).. Foto: Nils Valland

Førstelagmannens tilbakeblikk

2015 har vært et godt og travelt år for Frostating lagmannsrett. Vi har hatt ett helt år med tilnærmet full bemanning og uten utskiftninger i dommerkorpset. Vi har hatt hovedfokus på saksavviklingen, med en klar målsetting om økt produksjon og lavere saksbehandlingstid. Tallene over saksavviklingen viser at vi er på rett vei, men samtidig erfarer vi at arbeidet med restansenedbygging og kortere saksbehandlingstid er et langsiktig prosjekt. Jeg er stolt av den arbeidsinnsats de ansatte har lagt ned i 2015 og de resultater vi har oppnådd ved felles innsats.

FØRSTELAGMANN:
Sven-Jørgen Lindsetmo

I et eget kapittel i årsmeldingen gjøres det i detalj rede for vår saksavvikling gjennom 2015. Bak tallene skjuler det seg en formidabel arbeidsinnsats i hele organisasjonen. Vi har hatt en felles målsetting om å snu en negativ utvikling både hva gjelder restanser og saksbehandlingstidene. Det har vi langt på vei lyktes med. Men dette har kostet. Dommerne har arbeidet lange dager, og ikke sjelden har helger og kvelder gått med til forberedelser og domskriving. Vi har avviklet ca. 120 saker utenfor Trondheim, så våre ansatte har en betydelig reisevirksomhet. Det er viktig for meg å fremheve at resultatene våre skyldes at vi arbeider mye og effektivt. En arbeidstidsundersøkelse blant dommerne i Norge for en tid tilbake viser at dommerne arbeider omtrent 25 % mer enn ordinær arbeidstid. Dette gjelder i høyeste grad også ved Frostating lagmannsrett. Norske domstoler er da også av de raskeste og mest effektive i verden, mye takket være engasjerte, flinke og arbeidsomme medarbeidere.

Vi har ikke bare fokus på saksavvikling og produksjon. Kvalitet og kompetansebygging er også svært viktig, og i løpet av 2015 har vi hatt fire interne fagdager med et vidt spekter av temaer. I tillegg har dommerne deltatt på ett todagers dommerseminar i regi av Domstoladministrasjonen. En rekke av dommerne har dessuten deltatt på ulike kurs i regi av Juristenes Utdanningssenter (JUS). Hele fire av dommerne har avviklet studiepermisjoner (av én måneds varighet) i løpet av 2015. Kompetanse og kompetanseutvikling er, og skal fortsatt være, et viktig element i vår virksomhet.

Den digitale arbeidshverdagen er på full fart inn i domstolene. Kanskje ikke så raskt og så bredt som vi skulle ønske oss, men i Frostating lagmannsrett er vi stolte over å kunne tilby aktørene to rettssaler, herunder vår storstue (Frostatingsalen, sal 206), som er fullt utstyrt for å gjennomføre digitale ankeforhandlinger. Dette er mulig både i sivile saker og ikke minst i straffesakene, hvor vi har størst erfaring så langt. Vi i Frostating lagmannsrett ønsker å være aktive på dette felt, og er svært velvillige til aktører som ønsker å legge opp til en digitalisert ankeforhandling.

Arbeidsmiljøet ved lagmannsretten er svært godt og en viktig forutsetning for å holde humør

FRU JUSTITIA I KRISTIANSUND: Det gamle tinghuset på Kongens plass i Kristiansund ble tatt i bruk av Nordmøre tingrett (herredsrett) i 1968. Det er ett av de sene «gjenreisningsbyggene». Dekorasjonen «Fru Justitia» på ytterveggen ble laget av kunstneren Aud Volckmar (1923–2003). Bygget ble benyttet som rettslokale også av Frostating lagmannsrett i sivile saker. Nordmøre tingrett (herredsrett) flyttet 1. januar 1991 til det nye tinghuset i Storgata. Siden har også Frostating lagmannsrett holdt ankeforhandlinger både i sivile saker og straffesaker der.

og arbeidsmotivasjonen oppe. I en travel arbeidshverdag forsøker vi å ha fokus på dette. I mai hadde vi en flott og givende tredagers tur til London, hvor domstolbesøk var hovedtema. Selvsagt var turen viktig og bra som arbeidsmiljøtiltak, men også den faglige biten var svært bra. Vi ble tatt godt i mot ved samtlige domstoler vi besøkte, og vi har hatt stort utbytte av å se hvordan andre land organiserer sine domstoler. Ikke minst har vi fått bekreftet av vårt eget system slett ikke er så verst, og at vi kan konkurrere med hvilket som helst land når det gjelder effektivitet og rask saksavvikling.

I 2016 er målsettingen å fortsette arbeidet med restansenedbygging for å få ned saksbehandlingstidene, særlig hva gjelder straffesakene. Vi har for lang saksbehandlingstid særlig på lagrettesakene og fristsakene, og vi må gjøre noen grep for å få dette bedre til. Når det gjelder de sivile ankesakene, ligger vi nå godt innenfor stortingets krav på seks måneders saksbehandlingstid hva gjelder de ordinære ankesakene. Også her har vi noen utfordringer som vi må ta tak i, særlig nevnes barnevernsakene, som vil vil forsøke å prioritere med sikte på raskere saksavvikling.

Lett blir det imidlertid ikke. Det skal ikke legges skjul på at regjeringens budsjettforslag, og stortingets budsjettvedtak, er særdeles skuffende sett med domstolenes øyne. Over tid har domstolene vært en budsjettaper, og dette ble særlig synlig for budsjettåret 2016. Domstolene får rett og slett ikke penger nok til å drive vår virksomhet slik at vi kan oppfylle de krav Stortinget selv har stilt til vår virksomhet. Frostating lagmannsrett har fått vesentlige kutt i reisebudsjettet, og vi må også kutte vesentlig på andre poster i vårt budsjett. Dette vil få betydning for vår saksavvikling og følgelig også for saksbehandlingstiden for alle sakstyper. Vi står i fare for å måtte «flytte» en vesentlig del av vår virksomhet fra Møre og Romsdal til Trondheim fordi vi ikke har tilstrekkelig midler til reiser og diett. Kontroversielt og lite ønskelig, men en påregnelig og nødvendig

tilpasning til de rammevilkår våre politikere har gitt domstolene.

Budsjettet for 2016 står i grell kontrast til den verdige markeringen av grunnlovsjubileet i 2014 og Høyesteretts 200-årsjubileum i 2015. Festtaler som understreker domstolenes viktige rolle som den tredje statsmakt, og Høyesteretts rolle som vår ledende domstol, har det vært mange av. I den praktiske politikkens hverdag, fremstår domstolene mer og mer som den glemte statsmakt.

Slik kan vi ikke ha det. Domstolene må gis rammevilkår som er til å leve med. Den betydningen vår virksomhet har for den enkelte borgers ve og vel, og for samfunnslivet rundt oss, er for viktig til at vi skal sultefores slik at vi ikke får gjort den jobben vi er satt til.

”*I den praktiske politikkens hverdag, fremstår domstolene mer og mer som den glemte statsmakt.*

NY JORDSKIFTELOV: Jordskifteoverrettsleder Magne Reiten og utreder Viggo Finset fra Frostating jordskifteoverrett foreleser for Frostating lagmannsrett i forkant av at de innlemmes i lagmannsretten fra årsskiftet.

Organisasjon og medarbeidere

Domstolen er i 2015 ledet av førstelagmann Sven-Jørgen Lindsetmo, lagmann Kari Lynne, lagmann Gunnar Greger Hagen og administrasjonssjef Lars Kirksæther.

Lagmann Kari Lynne er tillagt et særlig ansvar for behandlingen av sivile saker og lagmann Gunnar Greger Hagen tilsvarende ansvar for behandlingen av straffesaker.

Domstolen har i tillegg til ledergruppen 16 faste dommerembeter og 11 saksbehandlere.

Lagmannsretten har en moderat spesialisering i form av at overskjønn behandles av spesielt utvalgt dommer (overskjønnsbestyrer), for tiden lagdommer Arve Rosvold Alver. En egen gruppe dommere gjennomfører de aller fleste rettsmeklingene. Vi har også faggrupper innen henholdsvis sivilprosess og straffeprosess.

Oversikt over lagmannsrettens medarbeidere i 2015:

Ledergruppe

FØRSTELAGMANN

SVEN-JØRGEN LINDSETMO, f. 1960 i Levanger, cand. jur. 1988, utnevnt lagdommer 2008, førstelagmann fra 2014. Lovrådgiver i Justisdepartementets lovavdeling, dommerfullmektig ved Stjør- og Verdal tingrett, advokat i eget firma i Steinkjer.

Verv 2015:
Ingen

LAGMANN KARI LYNNE, f. 1956 i Ski, cand. jur. 1981, utnevnt lagdommer 2002, lagmann fra 2010. Konsulent i Handels- og skipsfartsdepartementet, politiinspektør/påtaleleder ved

Trondheim politidistrikt, dommerfullmektig hos byfogden i Trondheim, statsadvokat i Trondheim, kst. sorenskriver i Orkdal, tingrettsdommer i (gamle) Sør-Trøndelag tingrett.

Verv 2015:
Ingen

LAGMANN GUNNAR GREGER HAGEN, f. 1949 i Strinda, cand.jur. 1975, utnevnt lagdommer 1995, kst. lagmann 2006, lagmann fra 2008. Vit.ass. ved Institutt for kriminologi og strafferett ved UiO, konsulent i Statens bygge- og eiendomsdirektorat i Oslo, dommerfullmektig i Midt-Trøndelag, advokat i eget firma i Trondheim.

Verv 2015:

- *Styreleder i Torstein Erbo's gavefond*
- *Forretningsfører for Chr. Lorck Schive og hustrus legat for kunstnere*
- *Fast møtende varamedlem til styret i Norsk Rettsmuseum*

ADMINISTRASJONSSJEF

LARS KIRKSÆTHER, f. 1967 i Trondheim. Administrasjonssjef fra 2013.

Verv 2015:
Ingen

Dommere

LAGDOMMER SVERRE ERIK JEBENS, f. 1949 i Bergen, cand.jur. 1977, utnevnt 1988. Vit. ass. ved Nordisk institutt for sjørett og Institutt for offentlig rett ved UiO, dommerfullmektig i Inderøy, advokatfullmektig i Trondheim. Politijadutant i Trondheim, førstekonsulent i Justis-

departementets lovavdeling, kommuneadvokat i Trondheim. Dommer ved Den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg i perioden 2004–2011.

Verv 2015:

- *Foreleser ved Universitetet i Bergen, Juridisk fakultet*
 - *Medlem av redaksjonsrådet for Tidsskrift for erstatningsrett*
-

LAGDOMMER MATS STENSRUD, f. 1950 i Trondheim, cand.jur. 1977, utnevnt 1989. Vit. ass. ved Institutt for privatrett ved Universitetet i Oslo, førstekonsulent i Justisdepartementets lovavdeling, leder for juridisk avdeling i Forretningsbanken AS, dommerfullmektig i Midt-Trøndelag, advokat i eget firma i Trondheim.

Verv 2015:

- *Kretsmekler (Trøndelag og Møre og Romsdal)*
 - *Medlem av fagutvalget for sivilprosess, Juristenes Utdanningssenter*
-

LAGDOMMER RANDI GRØNDALEN, f. 1952 i Åmot i Østerdalen, oppvokst i Løten, cand.jur. 1979, utnevnt 1989. Konsulent i Miljøverndepartementet, dommerfullmektig hos byfogden i Trondheim, advokat i Forretningsbanken AS.

Verv 2015:

- *Medlem av Tilsynsutvalget for dommere*
-

LAGDOMMER SISSEL ENDRESEN, f. 1949, Bø i Vesterålen, cand.jur. 1977, utnevnt 1995. Førstesekretær hos Fylkesskattesjefen i Telemark, førstekonsulent hos Forbrukerom-

budet, dommerfullmektig i Eidsvoll, advokat i eget firma på Eidsvoll, kontorsjef hos Forbrukerombudet, advokat og kommuneadvokat i Trondheim, dommer ved Trondheim byrett, 2002–2005 avdelingsdirektør i Domstoladministrasjonen.

Verv 2015:

- *Medlem av Pasientskadenemnda, leder*
-

LAGDOMMER ARVE ROSVOLD ALVER, f. 1951 i Stjørdal, cand.jur. 1976, utnevnt 2000. Dommerfullmektig i Lofoten, leder for juridisk avdeling Forretningsbanken AS og Fokus Bank AS region nord. Egen advokatvirksomhet i Stjørdal og Trondheim. Møterett for Høyesterett fra 1994.

Verv 2015:

- *Medlem av Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA)*
-

LAGDOMMER DAG BRATHOLE, f. 1951 i Haugesund, cand.jur. 1977, utnevnt i 2000. Konsulent i Justisdepartementet, dommerfullmektig ved Nordmøre herredsrett, advokat i Kredittkassen, advokat i eget firma i Kristiansund. Internasjonal juridisk rådgiver i NORLAG i 2007–2008 og i NORLAM 2010–2012, internasjonal dommer i Kosovo 2013–2014.

Verv 2015:

Ingen

LAGDOMMER ARNE K. UGGERUD, f. 1957 i Lærdal, cand.jur. 1984, utnevnt 2001. Saksbehandler i Justisdepartementet, dommerfullmektig i Sør-Østerdal, politijurist ved Uttrøndelag

politikammer, advokatfullmektig i Oslo, statsadvokat i Trondheim. Utnevnt til lagmann i 2015.

Verv 2015:

- *Varamedlem til styret i Den norske Dommerforening*
-

LAGDOMMER JON KAPELRUD, f. 1946 i Lillehammer, cand.jur. 1974, utnevnt 2002. Orlogskaptein (R), Forsvarets Høgskoles Hovedkurs 1986-87, Nato Defence College, Roma, Reserve Officers` Course 1996. Byråsjef i Justisdepartementet, leder for internasjonale forhandlinger om bekjempelse av narkotika og økonomisk kriminalitet. Dommerfullmektig i Lier, Røyken og Hurum, byrettsdommer i Drammen.

Verv 2015:

- *Leder av valgkomiteén i Trondhjem Militære Samfund,*
 - *Medlem dommernes mediegruppe*
 - *Medlem av representantskapet i Dommerforeningen*
-

LAGDOMMER KNUT RØSTUM, f. 1948 på Byneset, cand.jur 1974, utnevnt 2002, politifullmektig i Trondheim, dommerfullmektig i Orkdal, advokat i eget firma i Trondheim. Møterett for Høyesterett fra 1997.

Verv 2015:

- *Styremedlem i TrondheimSolistene*
-

LAGDOMMER ROGER FAANES, f. 1951 i Trondheim, cand.jur. 1976, utnevnt 2003. Dommerfullmektig i Fosen tingrett, konsulent i Aust-Agder fylkeskommune, advokat i Ørland, tingrettsdommer i Nordmøre tingrett.

Verv 2015:

Ingen

LAGDOMMER IVAR SØLBERG, f. 1956 i Ålesund, cand. jur. 1984, utnevnt 2004. Konsulent i Justisdepartementet, politifullmektig i Østerdal og Hamar politidistrikter, dommerfullmektig i Sør-Hedmark, førstekonsulent hos fylkesmannen i Hedmark, advokat i eget firma i Ålesund.

Verv 2015:

- *Leder av Domsutvalget for Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite*
-

LAGDOMMER MARIT FORSNES, f. 1968 i Kristiansund, cand. jur. 1995, utnevnt 2010. Dommerfullmektig hos byfogden i Trondheim og i Midt-Trøndelag tingrett. Advokat i tre forskjellige firma i Trondheim.

Verv 2015:

- *Nestleder i Domsutvalget til Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité*
-

LAGDOMMER BJØRN O. BERG, f. 1969 i Levanger, cand.jur. 1996, dr. juris 2004, utnevnt 2014, Vit.ass. Institutt for Offentlig rett, førstekonsulent Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, universitetsstipendiat Universitetet i Oslo, utvalgssekretær Stortinget, advokat i Trondheim, tingrettsdommer/konst. nestleder i Sør-Trøndelag tingrett.

Verv 2015:

Ingen

LAGDOMMER SISSEL FINSTAD, f. 1966 i Steinkjer, cand.jur. 1994, utnevnt i 2013. Utvalgsssekretær i Helse- og Sosialdepartementet, rådgiver i Justisdepartementets polaravdeling, seniorrådgiver og konstituert assisterende sysselmann hos Sysselmannen på Svalbard, dommerfullmektig ved Nord-Troms tingrett. Konstituert lagdommer i Hålogaland lagmannsrett 2008, lagdommer i Hålogaland lagmannsrett 2010.

Verv 2015:

Ingen

LAGDOMMER ERLEND MALVIK MOEN, f. 1967, cand. jur. 1994, utnevnt 2014. Konsulent i Kommunal- og arbeidsdepartementet og Justisdepartementet, dommerfullmektig ved Senja tingrett og Oslo tingrett, advokat i flere firma i Trondheim, politijurist i hhv. Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag politidistrikt, tingrettsdommer ved Nordmøre tingrett.

Verv 2015:

Ingen

LAGDOMMER HILDE VIBEKE ENGER, f. 1970 i Oslo, cand. jur i 1996, utnevnt i 2014. Politijurist ved Ringerike og Sør-Trøndelag politidistrikt, dommerfullmektig i Levanger, statsadvokat i Trondheim, seniorrådgiver i Domstoladministrasjonen, fylkesnemndsleder i Trøndelag.

Verv 2015:

- *Medlem av Nidaros bispedømmes fagetiske personalråd*
-

Domstolen har i perioder hatt følgende konstituerte lagdommere i 2015:

- ADMINISTRASJONSSJEF
BØRGE TRONDVOLD
- SENIORRÅDGIVER BENEDICTE AAS
- ADVOKAT SIV AIDA RUI

Som ytterligere dommerressurs har domstolen i løpet av året dessuten hatt følgende ekstraordinære lagdommere (pensjonerte dommere, eventuelt andre jurister, konstituert for to år om gangen til å gjøre tjeneste i lagmannsretten etter domstolens behov):

- SORENSKRIVER INGOLV JOA
- SORENSKRIVER MAGNE NERLAND
- ADVOKAT GURI GRØNFLATEN
- LAGDOMMER HANS CHRISTIAN HOFF
- LAGDOMMER HANS O. KVELI
- LAGDOMMER OLE JOHAN LUND
- SORENSKRIVER MORTEN GUNNES
- AVDELINGSDIREKTØR WILLY NESSET
- FØRSTELAGMANN AAGE RUNDBERGET

I tillegg har tingrettsdommere innen lagdømmet blitt tilkalt for å tjenestegjøre i lagmannsretten.

Saksbehandlere

RÅDGIVER MORTEN VÆRNES,
ansatt 2008, adm.sjefens stedfortreder

RÅDGIVER BERIT RIIBE DITLEVSEN
(til 1. mai), ansatt 1988, regnskap/økonomi

RÅDGIVER ELISABETH WRÅLI,
ansatt 1998, regnskap/økonomi

RÅDGIVER BIRTHE E. RØED BUARØ,
ansatt 2002, leder av berammerkontoret

FØRSTEKONSULENT BERIT K. HØGNES,
ansatt 1990, reisebestilling/saksbehandling/
beramming

FØRSTEKONSULENT MARIA ELENA
SOTUYO, ansatt 1995, Straffesaker/med-
dommerkontakt/saksbehandling/beramming

FØRSTEKONSULENT TURID A. M. MEIDELL,
ansatt 2003, ekspedisjon/saksbehandling

FØRSTEKONSULENT ANNE-GRETHER
JOHANSEN, ansatt 2005, saksbehandling/
ekspedisjon/bibliotek

FØRSTEKONSULENT KJERSTI STRAND,
ansatt 2007, saksbehandling/ekspedisjon

FØRSTEKONSULENT SYLVI ELTOFT,
ansatt 2012, saksbehandling/ekspedisjon

STUD.JUR. GRO SØNDERLAND,
tilkallingsvikar, saksbehandling/ekspedisjon

FØRSTEKONSULENT LENA KJØSNES,
ansatt 2015, saksbehandling/ekspedisjon

Rettsbetjenter

Trondheim:

PER BJØRGUM

ALBERT GRANUM

ODD HARALD NYSETER

Molde/Kristiansund:

GUNNAR HØGSETH

Ålesund:

ØYVIND FISKERSTRAND/LARS TOLO

RETTSBETJENT: Odd Harald Nyseter.

Den dømmende virksomheten

Lagmannsrettens virksomhet kan inndeles i to hovedområder – behandling av straffesaker og sivile saker.

MEDDOMSRETT: Gunnar Greger Hagen (i midten) administrerte 1. og 2. desember 2015 sin siste ankeforhandling som lagmann i den «digitale» rettssal 206 i Trondheim tinghus.

Straffesaksbehandlingen

Alle straffesaker starter i tingretten. Tingrettens avgjørelser kan ankes til lagmannsretten.

Ankeprøving

En anke til lagmannsretten over tingrettens straffedom behandles først av tre dommere som ankeprøvingssak. De tre dommerne avgjør da om anken skal henvises til ankeforhandling eller nektes fremmet.

Anke fra siktede som angår forbrytelse som etter

loven kan medføre fengsel i mer enn seks år, skal henvises til ankeforhandling.

Anke over forhold hvor påtalemyndigheten ikke har påstått, og tingretten ikke har idømt, annen reaksjon enn bot, inndragning eller tap av retten til å føre motorvogn, kan ikke fremmes til ankeforhandling uten lagmannsrettens samtykke.

I andre saker kan siktedes anke nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre fram.

En anke fra påtalemyndigheten kan alltid nektes fremmet til ankeforhandling når lagmannsretten finner at anken gjelder spørsmål av mindre betydning, eller det ellers ikke er grunn til at anken blir prøvd.

En avgjørelse om å nekte en anke fremmet til ankeforhandling treffes ved en begrunnet beslutning. Det kreves enstemmighet.

Lagmannsretten kan også, på visse vilkår, avgjøre anken allerede under ankeprøvingen uten at det holdes ankeforhandling. Det mest praktiske er at lagmannsretten finner at tingrettens dom må oppheves eller at straffen bør settes ned.

Under ankeforhandlingen vil lagmannsretten ha forskjellig sammensetning, alt avhengig av saks-type og hvilke spørsmål som står til behandling. Det sondres her mellom jursaker (lagrettesaker), meddomsrettsaker og fagdommersaker. Felles for alle sakstyper er at det alltid deltar tre lagdommere (fagdommere).

Jursaker (Lagrettesaker)

Ankesaker som gjelder forbrytelser som kan medføre fengselsstraff i mer enn seks år (bl. a drap, voldtekt, seksuell omgang med barn under 14 år, grove narkotikaforbrytelser og grovt ran) skal som hovedregel behandles med jury når anken gjelder bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. Skyldspørsmålet avgjøres da av juryen, som består av ti «lege» kvinner og menn. Juryen i den enkelte sak trekkes ved databasert loddtrekning fra meddommerutvalget for det aktuelle lagsogn; Møre og Romsdal eller Trondheim lagsogn (som dekker begge Trøndelagsfylkene). Juryen skal være sammensatt med jevnest mulig kjønnsfordeling.

Domfellelse i disse sakene forutsetter at mini-

RELIEFF: Inngangsdør til Trondheim tinghus.

mum sju jurymedlemmer finner tiltalte skyldig. Juryen begrunner ikke sin avgjørelse, det svares kun «ja, med flere enn seks stemmer» eller «nei» på de spørsmål den får seg forelagt.

Juryens avgjørelse vil normalt være den endelige, men de tre fagdommerne kan i særlige tilfeller sette avgjørelsen til side. Dette gjøres imidlertid sjelden. I Frostating lagmannsrett skjedde tilsidesettelser i tre saker i 2015, mens det i de tre forutgående årene ikke var noen. Dersom fagdommerne setter juryens kjennelse til side, skal saken behandles på ny som meddomsrettsak, se nedenfor.

Straffutmålingen i jursaker avgjøres av de tre fagdommerne sammen med juryens ordfører

og tre av juryens øvrige medlemmer, som tas ut ved loddtrekning. I forbindelse med straffutmålingen må retten redegjøre for det faktum den finner bevist, innenfor rammen av juryens svar.

Det er ofte flere tiltalte i juriesakene, særlig i narkotikasaker.

I saker om seksualforbrytelser fremmer fornærmede i de aller fleste tilfeller krav om oppreisning for tort og svie fra forøveren. I juriesaker avgjøres dette kravet av de tre fagdommerne alene. Høyesterett har i de senere år normert størrelsen på oppreisningsbeløpet for en del overgrep. For eksempel tilkjennes fornærmede i voldtektssaker nå normalt 150 000 kroner i oppreisning fra forøveren.

Meddomsrettssaker

I meddomsrettssaker settes lagmannsretten med tre fagdommere og fire meddommere (lekdom-

mere) som trekkes fra meddommerutvalget for det aktuelle lagsogn. Ved anke over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet behandler den samlede rett både skyldspørsmålet og eventuell straffereaksjon. For domfellelse kreves at minst fem av rettens sju medlemmer finner tiltalte skyldig.

Følgende saker behandles av meddomsrett:

1. Anker over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet i saker der strafferammen ikke er høyere enn seks års fengsel.
2. Anker over straffutmålingen i saker om forbrytelser som har en øvre strafferamme på fengsel i mer enn seks år.
3. Ny behandling av saker hvor de tre fagdommerne har satt juryens avgjørelse til side.

Eventuelle erstatningskrav fra fornærmede behandles i denne type saker av den samlede rett, ikke bare av de tre fagdommerne.

RETTSSAL 101: Trondheim tinghus

Særlig om meddommerutvalgene

Utvalgene av meddommere er sammensatt etter forslag fra den enkelte kommune, med et antall avhengig av kommunens innbyggertall. Det totale antall lagrettemedlemmer og meddommere til disposisjon for Frostating lagmannsrett i valgperioden 2013–2016 er ca. 1500. Det er da lagt til grunn at den enkelte meddommer gjør tjeneste 2–3 ganger i løpet av året. Førstelagmannen er imidlertid gitt adgang til å be om at det velges flere medlemmer til utvalgene dersom det oppstår behov for det i valgperioden.

Vi har de senere år registrert at det ikke har blitt lettere å bemanne straffesakene med det lovbestemte antallet lekdommere. Dette gjelder særlig juriesakene, der det på forhånd skal trekkes ut seksten lekdommere fra meddommerutvalget, åtte av hvert kjønn, som må møte ved oppstart av forhandlingene. Etter habilitetsvurdering, såkalt utskyting og eventuelt loddtrekning, skal man så sitte igjen med en lagrette med ti medlemmer for tjeneste i den enkelte sak. Villkårene for fritak er strenge.

Fagdommersaker

I ankesaker som ikke krever behandling med jury eller meddommere, jf. ovenfor, settes lagmannsretten med tre fagdommere. Hvis saken bare gjelder rettsanvendelsen eller saksbehandlingen, eller den gjelder straffutmålingen i saker der strafferammen ikke er høyere enn fengsel i seks år, avgjøres den således av tre fagdommere alene.

Anke over kjennelser og beslutninger i straffesaker

Disse sakene utgjør et bredt spekter av saker. De vanligste er overprøving av tingrettens kjennelser om varetektsfengsling, førerkortbeslag og besøksforbud.

Behandlingen av disse ankene skjer normalt skriftlig på grunnlag av sakens dokumenter. Avgjørelsen treffes av tre fagdommere.

Gjenåpning av straffesaker

Begjæringer om gjenåpning av straffesaker behandles av «Gjenopptakelseskommisjonen for straffesaker». En gjenopptatt straffesak skal behandles ved en annen (sideordnet) domstol enn den som opprinnelig behandlet saken.

Behandling av sivile saker

Anke over dom

Lagmannsretten er ankeinstans for sivile saker som er avgjort i tingrettene og for visse avgjørelser i jordskifterettene. Når anken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner kan den ikke fremmes uten rettens samtykke. Anke i barnevernsaker kan ikke fremmes uten samtykke fra lagmannsrettens ankeutvalg.

Ankegebyret er for tiden 20 640 kroner for én rettsdag, med økning etter en degressiv skala for antall rettsdager. Noen sakgrupper, f. eks. familiesaker, er fritatt for gebyr.

Ankesakene avgjøres som hovedregel etter muntlig ankeforhandling. Retten settes alltid med tre juridiske dommere. Partene kan i tillegg begjære retten satt med to meddommere trukket av lagsognets meddommerutvalg. Hvis det kreves fagkyndighet, kan retten oppnevne meddommere med særlig kunnskap innen det område saken gjelder. I noen saker, for eksempel barnevern- og arbeidsrettssaker, skal som hovedregel meddommere – også fagkyndige meddommere – delta.

Lagmannsretten kan beslutte skriftlig behan-

RØROS: Naturlig «iskunst» i Røros kommune, Sør-Trøndelag.

dling av en sivil ankesak. Tre fagdommere treffer da avgjørelse på grunnlag av sakens dokumenter.

Førsteinstanssaker (trygdesaker)

Etter trygderettsloven § 23 kan domstolene prøve lovligheten av Trygderettens kjennelser. Søksmål til prøvelse av slike avgjørelser bringes inn for lagmannsretten som førsteinstans. Behandlingen av disse sakene følger de samme bestemmelser i tvisteloven som styrer tingrettens behandling av sivile saker.

Landets lagmannsretter har overfor Domstoladministrasjonen og Justisdepartementet foreslått at også disse sakene starter i tingretten.

Gjenåpning av sivile saker

Etter tvisteloven kap. 31 kan lagmannsrettens rettskraftige avgjørelser på visse vilkår kreves gjenåpnet. Begjæring om dette sendes til en annen lagmannsrett, med grense til den lagmannsrett som har avsagt avgjørelsen. Frostating lagmannsrett behandler således begjæringer om gjenåpning av avgjørelser både fra Håloga-

land lagmannsrett, Gulating lagmannsrett og Eidsivating lagmannsrett, da vi grenser til disse lagdømmene. Dersom en avgjørelse tillates gjenåpnet, fortsetter saken etter de regler som gjelder for den aktuelle sakstypen.

Anke over sivile kjennelser og beslutninger

Anke over sivile kjennelser og beslutninger avgjøres av tre fagdommere, som hovedregel etter skriftlige innlegg. Retten kan imidlertid beslutte å holde muntlig forhandling hvis dette finnes formålstjenlig. Disse sakene kan gjelde alle rettsområder, og de er ofte både omfattende og kompliserte.

Rettsmekling

Rettsmekling er et likeverdig alternativ til tradisjonell behandling av ankesaker. Antall rettsmeklede saker har gått ned de senere årene, men etter at lagmannsretten satte fokus på dette, har antall rettsmeklede saker gått noe opp.

I tillegg til rettsmekling kommer de forlik som inngås før eller under ankeforhandlingen, ofte

etter initiativ fra saksforberedende dommer eller fra rettens leder, jf. tvisteloven § 8-1, hvoretter retten på et hvert trinn av saken skal vurdere muligheten for å få saken løst i minnelighet.

Overskjønn

Lagmannsretten er overskjønnsinstans. Overskjønn settes med en lagdommer som rettens leder og to eller fire skjønnsmedlemmer oppnevnt for den enkelte sak. Det er egne utvalg av skjønnsmedlemmer for hvert lagsogn.

Skjønnsakene knytter seg ofte til det offentlige erverv (ekspropriasjon) av fast eiendom og rettigheter. I all hovedsak gjelder dette grunnerverv til større vegprosjekt og kommunale erverv av utbyggingsområder. Innenfor «privat sektor» behandles først og fremst overskjønn over odelstakster (odelsovertakst) og skjønn knyttet til veglovens bestemmelser om bruksrett til veg.

I Frostating lagmannsrett behandles overskjønnene av to dommere i turnus på to – tre år.

Saksbehandlingstiden for overskjønn må ses i sammenheng med at disse sakene vanligvis behandles i befaringssesongen april – oktober, uavhengig av når de kommer inn til lagmannsretten.

Anker til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser. Lagmannsretten utfører en del forberedende behandling av disse, så som innhenting av tilsvaret og innkreving av gebyr.

Høyesteretts behandling av anker over Frostating lagmannsretts avgjørelser hadde i 2014 slikt utfall:

SIVILE SAKER - Anker over dommer	
Totalt antall behandlede	44
Nektet fremmet	38
Forkastet	3
Opphevet	0
Tatt til følge	3

SIVILE SAKER - Anker over kjennelser og beslutninger	
Totalt antall behandlede	59
Avvist	5
Nektet fremmet	12
Forkastet	38
Opphevet	4
Tatt til følge	0

STRAFFESAKER - Anker over dommer	
Totalt antall behandlede	46
Nektet fremmet	40
Forkastet	1
Opphevet	0
Tatt til følge	5

STRAFFESAKER - Anker over kjennelser og beslutninger	
Totalt antall behandlede	41
Avvist	10
Forkastet	28
Opphevet (tatt til følge)	3

Saksavvikling – statistikk

I 2015 har den samlede inntakst av saker vært litt mindre enn i 2014. Dette skyldes i hovedsak en nedgang i inntaksten av anker over kjennelser og beslutninger, både i de sivile sakene og i straffesakene.

Hovedtrekk 2015

Den markante økningen vi opplevde i antallet anker over dom i sivile saker fra 2013 (226 saker) til 2014 (247 saker) har fortsatt i 2015, hvor det kom inn hele 274 ankesaker. De sivile ankesakene er generelt sett de mest arbeidskrevende sakene i lagmannsretten, og 2015 har derfor vært et særdeles travelt år. Vi har greid å holde tritt med den økte saksinngangen og avsagt tilsvarende flere dommer i 2015. Den økte saksinngangen har gjort at vi ikke har greid å nedarbeide restansene av sivile ankesaker, og ved utgangen av 2015 var restansene omtrent på samme nivå

som ved utgangen av 2014. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for anker over dommer i sivile saker har likevel gått noe ned, fra 167 dager i 2013 og 158 dager i 2014, til 147 dager i 2015. Ses saksgruppen anke over dom i sivile saker under ett, så ligger vi godt innenfor stortingets krav på 6 måneders saksbehandlingstid. Samlet sett er det grunn til å være fornøyd med økt saksavvikling og kortere saksbehandlingstid for de sivile ankesakene.

Den samlede inntaksten av anker i straffesaker har gått noe ned fra 624 i 2014 til 577 i 2015.

TINGHUSHALLEN: Trondheim tinghus

Dette omfatter alle ankesaker, dvs anker over dommer, kjennelser og beslutninger. Antallet innkomne ankeprøvingssaker, dvs anker over straffedommer, var 300 i 2015, mot 310 i 2014. Av de 300 innkomne saker ble 130 saker henvist til ankeforhandling. Det ble avsagt vesentlig flere straffedommer i 2015 enn i 2014. Den generelle tendensen innenfor straffesakene er økt saksavvikling og lavere saksbehandlingstider. Restansesituasjonen for straffesakene er svært tilfredsstillende.

Selv om den økte saksavviklingen har medført en reduksjon av saksbehandlingstiden for de fleste sakstyper, har vi fremdeles store utfordringer. Saksbehandlingstiden er langt fra tilfredsstillende, særlig på straffesaksiden. Der ligger vi til dels høyt over de krav Stortinget har stilt, og også til dels betydelig høyere enn flere av de andre lagmannsrettene, særlig hva gjelder skyldankene. Når det gjelder sivilsakene har vi alt for høy gjennomsnittlig saksbehandlingstid på avsagte dommer. Vi har ikke greid å nedarbeide restansene i de sivile ankesakene, og vi har en for høy restanse av uavgjorte sivile ankesaker ved årsskiftet.

Budsjettsituasjonen for 2016 byr på store utfordringer med tanke på å opprettholde det nivået på saksavviklingen som vi har hatt i 2015. Budsjettet gir ikke rom for et tilsvarende aktivitetsnivå, særlig hva gjelder reiser og saksavvikling utenfor Trondheim. Lagmannsretten må tilpasse virksomheten til det budsjett vi er tildelt, hvilket betyr at det må iverksettes sparetiltak hva gjelder vår reisevirksomhet. Det kan bli aktuelt å trekke flere saker inn til Trondheim. Situasjonen vil bli vurdert fortløpende i løpet av året. Dessverre er det mest sannsynlig at saksbehandlingstiden og restansene vil øke i 2016 for de fleste sakstyper.

Generelt

– saksbehandlingstider

Justisdepartementet fastsatte i sin tid, med tilslutning fra Stortinget, mål for saksbehandlingstiden ved domstolene. Dette er uttrykt i form av normer for lengste gjennomsnittlige saksbehandlingstid for henholdsvis straffesaker og sivile saker.

For lagmannsrettene er kravet for *straffesaker* tre måneder fra saken kom inn til dom er avsagt. Var siktede under 18 år da handlingen ble begått eller er han/hun varetektsfengslet, skal ankeforhandlingen være påbegynt innen åtte uker etter at anken ble henvist til ankeforhandling. I straffesaker med slike lovbestemte frister har det i de fleste sakene ikke vært mulig å få berammet saken innenfor fristen. Til dels har saksbehandlingstiden, særlig i lagrettesakene, ligget vesentlig over stortingets krav. Dette skyldes flere faktorer. Dels den generelle ressursituasjon hva gjelder bemanning og dommerkapasitet, men for en stor del også at eksterne aktører, dvs aktorer, forsvarere og bistandsadvokater ikke har kunnet møte i retten når lagmannsretten har hatt ledig kapasitet. For 2016 vil det være et viktig siktemål for lagmannsretten å få ned saksbehandlingstiden både i lagrettesakene og i fristsakene.

For *sivile saker* stilles krav om at ankeforhandling skal holdes senest seks måneder etter at anken kom inn. Dom skal være avsagt innen fire uker etter avslutning av ankeforhandlingen.

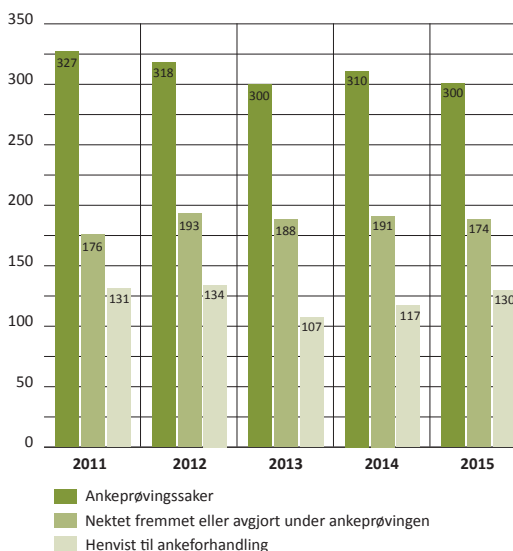
For *anke over kjennelser og beslutninger* er ikke saksbehandlingstiden tilsvarende målsatt, men for fengslingssaker gjelder det selvsagte at anken skal behandles snarest mulig. Det samme gjelder f.eks førerkortbeslag. Det følger ellers

av sakens karakter at enkelte typer midlertidige avgjørelser må treffes hurtig, mens andre avgjørelser uten større skade kan vente, f. eks. anke over tingrettens sakskostnadsavgjørelser. Også i disse sakene har vi i inneværende år greid å redusere gjennomsnittlig saksbehandlingstid i forhold til tidligere år.

Et forhold som påvirker saksbehandlingstiden i negativ retning, er utsettelse av berammede ankeforhandlinger. Særlig gjelder dette i straffesakene, hvor hele 26 av 223 berammede saker ble utsatt i løpet av 2015. Dette medfører gjerne en forlengelse av saksbehandlingstiden med 2–3 måneder. I 2015 ble også 8 av 136 berammede sivile ankesaker utsatt. Samtlige utsettelser var tvingende nødvendig og utenfor lagmannsrettens kontroll. I tillegg ble 15 berammede straffesaker trukket, mens 62 sivile ankesaker ble trukket, nektet fremmet eller forlikt ved rettsmekling eller ved utenrettslig forlik. Sett fra lagmannsrettens ståsted er det svært uheldig at saker utsettes eller avlyses på et tidspunkt som ligger så nært den planlagte ankeforhandling at det ikke er mulig å erstatte saken med en ny sak. Lagmannsretten driver derfor med en viss overbooking, dvs vi berammer flere saker enn det vi egentlig har kapasitet til, for å sikre en best mulig ressursutnyttelse. Unntaksvis kan dette føre til at saker må utsettes pga dommermangel.

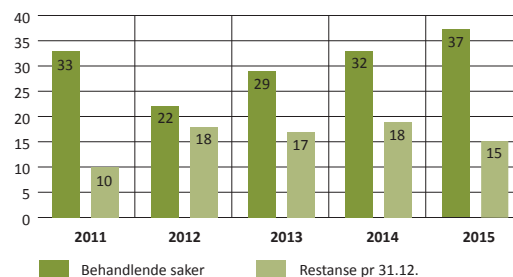
Straffesaker

Av de 300 ankesakene som kom inn i 2015, ble 174 saker nektet fremmet, mens 130 saker ble henvist til ankeforhandling. Det gir en henvisningsprosent på 42,8. En del av disse sakene er såkalte 6-års saker, som skal henvises til ankeforhandling. Henvisningsprosenten for de straffesaker som ikke er 6-årssaker var på 29%.

Henvisningsprosenten har gått opp fra 2014 da den var på h.h.v. 38% og 25,7%. Den økte henvisningsprosenten har gitt seg utslag i flere saker til behandling og flere avgjørelser. I 2015 ble det avsagt 144 straffedommer, mot 114 i 2014. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for henviste straffesaker har gått ned fra 203 dager i 2014 til 167 dager i 2015. Restansene har også gått ned, fra 75 saker ved utløpet av 2014 til 57 saker ved utløpet av 2015.

JURYSAKER

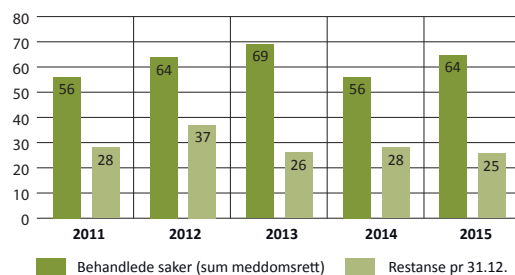

Det har innkommet (blitt henvist) 38 juriesaker i 2015, mot 32 i 2014. Det har blitt gjennomført 37

jurysaker. En stor andel av disse sakene gjelder seksualforbrytelser og narkotikaforbrytelser. Restansene for jurysakene er 15 saker ved årets utløp, tre færre enn året før. Saksbehandlingstiden for lagrettesakene har gått ned fra 229 dager i 2014 til 213 dager i 2015.

En gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 213 dager for lagrettesakene er alt for lang tid. Det vil være et siktemål for 2016 å få til en klar reduksjon av saksbehandlingstiden i lagrettesakene.

MEDDOMSRETTSAKER

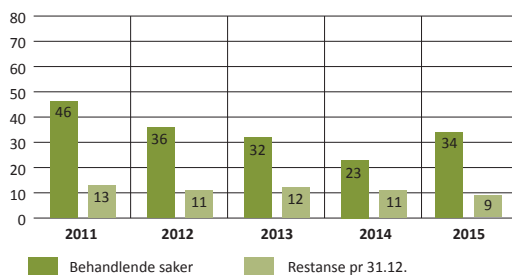
Bevisanker

Det innkom (ble henvist) 42 meddomsrettsaker i 2015, det samme som i 2014. Vi behandlet 43 saker og hadde en restanse på 23 saker ved årets slutt. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for denne typen saker gikk ned fra 228 dager i 2014 til 173 dager i 2015.

Begrensede anker

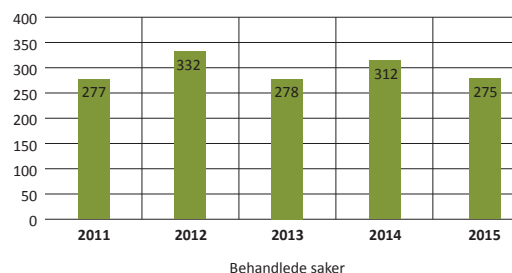
I disse sakene behandles ikke skyldspørsmålet, og ankene gjelder typisk straffutmålingen i saker med strafferamme over seks år, eller anker over saksbehandlingen eller rettsanvendelsen. Det ble henvist 18 slike saker i 2015, og vi behandlet 21 saker. Ved årsskiftet hadde vi kun to ubehandlede saker i restanse. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden gikk ned fra 150 dager til 133 dager.

FAGDOMMERSAKER

Fagdommersakene utgjør i all hovedsak henviste anker over straffutmålingen i saker med strafferamme inntil 6 års fengsel. Antallet henviste fagdommersaker har gått opp i 2015 til 32 fra 24 i 2014. Det ble behandlet 34 saker, og restansen ved årsskiftet var ni saker. Saksbehandlingstiden har gått vesentlig ned, fra 171 dager i 2014 til 130 dager i 2015.

ANKER OVER KJENNELSER OG BESLUTNINGER I STRAFFESAKER

Antallet anker over kjennelser og beslutninger i straffesaker kan variere mye fra år til år. I 2015 gikk antallet anker vesentlig ned, til 276 fra 312 i 2014. Saksgruppen omfatter et vidt spekter av saker, fra anker over varetektsfengslinger til anker over førerkortbeslag, besøksforbud etc. Slike saker avgjøres raskt, og den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var på åtte dager. Restansen var ved årsskiftet på beskjedne ni saker.

SAKSDOKUMENTER I SIVIL SAK: Lagmannsretten har greid å holde tritt med økt saksinngang i 2015.

Sivile saker

Som nevnt innledningsvis har lagmannsretten hatt en svært høy inntkomst av anker over sivile dommer i 2015, med hele 274 saker. De par siste årene har vi hatt en stor økning i inntkomsten av slike saker, fra 226 i 2013.

Noe under halvparten av ankesakene ender med dom i lagmannsretten. De øvrige sakene forlikes, trekkes, nektes fremmet, avvises osv. Også avgjørelsesformene varierer, fra dom i sakene som realitetsavgjøres, til kjennelser og beslutninger i saker som avgjøres/avsluttes på annet grunnlag. I 2015 ble anken nektet fremmet for lagmannsretten i 12 saker, fordi lagmannsretten etter skriftlig behandling fant det klart at anken ikke kunne føre frem.

I 2015 ble det avsagt 138 dommer i sivile saker (inklusive overskjønn), mot 118 i 2014. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i sakene som avgjøres ved dom har blitt redusert fra 239 dager i 2013 til 220 dager i 2014, og til 207 dager i 2015. Vi kommer stadig nærmere tvistelovens krav, men fremdeles er saksbehandlingstiden høyere enn ønskelig. Til tross for ressursituas-

jonen håper vi å kunne få ned saksbehandlingstiden ytterligere i 2016.

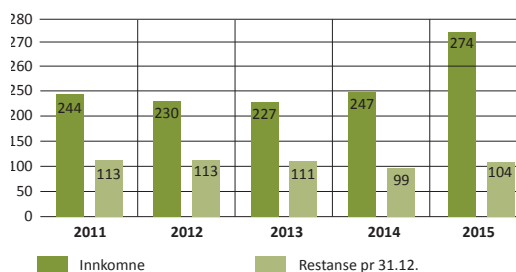
Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden for anker over dom i sivile saker, alle avgjørelses typer inkludert, ligger nå på 147 dager, hvilket er godt innenfor de krav til saksbehandlingstiden som stortingset har satt.

Lagmannsretten tilbyr rettsmekling helt rutinemessig i sivile ankesaker. Det ligger i kortene at rettsmekling ikke er like aktuelt som i tingretten, men lagmannsretten har likevel et økende antall rettsmeklinger. I 2015 ble det rettsmeklet i 14 saker, hvilket tilsvarende 7% av sakene. I 9 av sakene førte meklingen til forlik.

På sivilsaksiden har vi noen klare utfordringer. Restansesituasjonen er en av dem. Ved årsskiftet har vi en restanse av ikke avgjorte saker som er noe høyere enn ønskelig, på ca 100 saker, hvorav 85 i ordinære sivile saker. Det langsiktige målet er å komme ned i ca 60-70 saker, hvilket vil kunne redusere saksbehandlingstiden ytterligere.

ANKE OVER DOM

(inkluderer sakstypene anke over dom, ankesum under 125 000, barnevernloven)

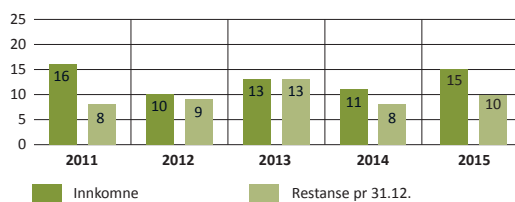

De innkomne sakene fordeler seg med 199 ordinære ankesaker (mot 164 i 2014), 15 «anke-

sum under 125 000» og 60 «saker etter barnevernloven». I de to sistnevnte saksgruppene var saksinngangen i 2015 omtrent som i 2014.

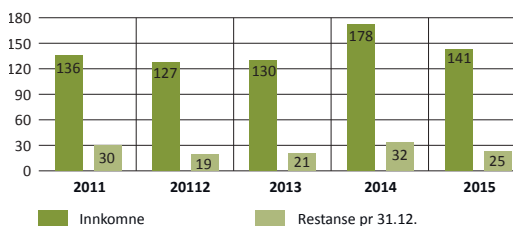
Barnevernssakene er svært arbeidskrevende for lagmannsretten. Ankebehandling av slike saker er betinget av at lagmannsretten gir samtykke til dette. Vurderingen av om det skal gis samtykke til ankebehandling avgjøres av de tre dommerne som sitter i ankeutvalget, og en beslutning om ikke å gi samtykke skal begrunnes. Av 50 saker som ble behandlet i 2015 ble samtykke gitt i 9 saker, hvilket gir en samtykkeprosent på 18. I de sakene hvor samtykke gis, skal saken behandles som en ordinær sivil ankesak med muntlig ankeforhandling. Ofte går sakene over flere dager og er ressurskrevende. Restansene av barnevernssaker har dessverre gått opp fra 9 i 2014 til 17 ved utløpet av 2015. Saksbehandlingstiden for barnevernssakene hvor det ble avsagt dom, lå i 2015 på 227 dager i gjennomsnitt, hvilket er noe for høyt.

FØRSTEINSTANSSAKER

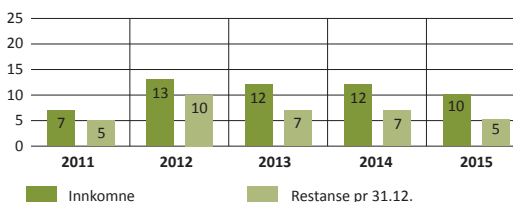
Også for førsteinstanssakene (anker over avgjørelser fra Trygderetten) har saksbehandlingstiden vært for høy i 2015, med hele 268 dager. Dette er saker av svært ulik art, og hvor utenforliggende årsaker ofte medvirker til lang saksbehandlingstid.

ANKE OVER SIVILE KJENNELSER OG BESLUTNINGER

Det er behandlet totalt 148 slike saker i løpet av året, mot 167 i 2014. Nedgangen skyldes en kraftig nedgang i antallet innkomne saker, fra 178 saker i 2014 til 141 saker i 2015. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 68 dager, en svak økning fra 2014.

OVERSKJØNN

Det ble avhjemlet 12 overskjønn i 2015, det samme som i 2014. Innkomsten har gått noe ned, og ved årsskiftet har vi en svært beskjeden restanse på bare 5 saker. Også for denne gruppen har saksbehandlingstiden gått noe ned fra 225 dager til 213 dager i 2015. I skjønssakene er det oftest påkrevet med befaring (på bar mark), hvilket bidrar til at saksbehandlingstiden i disse sakene ofte er noe høyere enn for de ordinære sivile ankesakene.

2015: Noen saker fra året som gikk

Det ligger i domstolsstrukturens natur at ankedomstolens saksportefølje er smalere enn tingrettens, i alle fall for straffesakenes vedkommende. Noen sakstyper er tyngre representert enn andre. I sivile tvister er det særlig de såkalte «barnefordelingssakene» som er forholdsvis tungt representert også i lagmannsretten. Lagmannsretten avsa dom i 20 slike saker i 2015. I de sakene som kommer til lagmannsretten er konfliktnivået mellom foreldrene ofte svært høyt.

I straffesaker er det særlig alvorlige narkotikaforbrytelser, alvorlige seksualforbrytelser og familievold som dominerer. Det ble avsagt 22 dommer som omhandlet narkotika helt eller delvis, 12 dommer i voldtektssaker, 15 dommer angående seksuell omgang med mindreårige og 17 dommer angående familievold. I mange saker har straffen blitt redusert pga lang liggetid hos politiet.

Nedenfor følger korte referat fra saker fra året som gikk. Vi har denne gang unnlatt å ta med rene narkotikasaker

Straffesaker:

PRODUKSJON OG SALG AV DOPINGMIDLER

I den såkalte «Gilde-saken», som blant annet omfattet produksjon og salg av 3 268 800 dopingtabletter (anabole androgene steroider), som var produsert av drøyt 50 kg virkestoff, fastsatte lagmannsretten fengselsstraffer mellom 4 ½ og 6 ½ år for hovedmennene. Bestemmelsen om organisert kriminalitet fikk anvendelse for disse. Det ble også inndratt utbytte fra virksomheten på mellom 3 100 000 og 650 000 kroner hos de domfelte.

FAMILIEVOLD

En mor ble dømt for jevnlig å ha mishandlet sin datter med bl.a slag, spark, lugging og verbale

krenkelser fra hun var åtte til hun var fjorten år. Datteren kunne ikke tidfeste antall ganger, men hun hadde en opplevelse av at det skjedde «hele tiden». Hun ble også utsatt for mobbing og overtramp med seksuelle undertoner fra stefaren, noe moren fyrte opp under. Selv om det var datteren som noen ganger hadde initiert konflikter, fritok det ikke moren for voksenansvaret. Straffen ble satt til fengsel i ett år. Moren hadde også eneansvar for to yngre barn, og i forhold til disse var det ikke anmerkninger til henne som omsorgsperson. Hun hadde ingen andre til å ta seg av barna under en soning, og et lengre fravær ville ramme barna hardt. Lagmannsretten fant det derfor forsvarlig å gjøre unntak fra bestem-

melsen om at det skal anvendes fullt ut ubetinget fengselsstraff i disse sakene, og gjorde ni måneder av straffen betinget med prøvetid på to år. Hun ble også dømt til å betale 70 000 kroner i oppreisningserstatning til datteren.

SOVEVOLDTEKT

En 20 år gammel mann ble funnet skyldig i voldtekt til samleie – både vaginalt og analt. Fornærmede var en jevnaldrende kvinne som på grunn av beruselse ikke var i stand til å motsette seg samleiet. Normalstraffenivået for denne type krenkelser er fengsel i fire år. Det må foreligge særlig formildende omstendigheter for å idømme en lavere straff. Lagmannsretten satte straffen til fengsel i 3 år og 3 måneder, idet det ble lagt avgjørende vekt på at det på domstidspunktet var gått 2 år og 3 måneder siden overgrepet og at domfelte bare var 18 ½ år på gjerningstidspunktet. Fornærmede ble tilkjent «standard» oppreisningserstatning for voldtekt på 150 000 kroner.

VOLDTEKT AV EGEN ELEV

En lærer ble dømt for voldtekt til samleie av en elev på 12 år 11 måneder. Han hadde i tiden forut for overgrepet sirklet henne inn med belønninger og komplimenter; han sa til henne at hun kunne bli modell og at han syntes hun var pen, deilig og sexy. Jenta fortalte ingen om overgrepet før 9 måneder etter. Straffen ble satt til fengsel i 5 år og 4 måneder, og han ble dømt til å betale oppreisningserstatning med 200 000 kroner til jenta.

GROV LEGEMSBESKADIGELSE

Etter et nachspiel hos domfelte (30 år) sovnet han, kjæresten (17 år) og en mannlig gjest (62 år) i hvert sitt rom.

Kjæresten våknet jenta med 62-åringen liggende splitter naken oppå seg. Hun gjorde anskrik, og domfelte kom inn og så dette. Han rev mannen ut av sengen og halte ham ut av huset. Underveis ble mannen slått og sparket på kroppen og i hoderegionen. Lagmannsretten fant at den volden som skjedde inne i huset skjedde i nødverge og ved lovlig overskridelse av nødverge. Volden som fortsatte utenfor huset derimot, herunder slag med kost/kosteskift mot hoderegionen bidro til betydelig legemsskade. Mannen fikk hjerneskade og ble sterkt redusert, både fysisk og mentalt, og varig pleietrengende. Lagmannsretten tok utgangspunkt i en straff på fengsel i 6 år. Etter fradrag for erkennelse av de faktiske forhold og at voldsutøvelsen skjedde i berettiget harme, ble straffen satt til fengsel i 3 år. Det ble lagt betydelig vekt på at domfelte oppfattet situasjonen slik at kjæresten var i ferd med å bli voldtatt.

Han ble også dømt til å betale 175 000 kroner i oppreisningserstatning til 62-åringen.

VILLMANNSKJØRING, PUBLISERING PÅ SOSIALE MEDIER

To unge menn ble i hver sin dom dømt for flere overtredelser av vegtrafikkloven, for hver av dem var det alvorligste flere tilfeller av villmannskjøring med uregistrert supermotard (crossmotorsykel) i blant annet tettbygd strøk. Kjøringen ble filmet og lagt ut på blant annet YouTube. Den ene, som også ble dømt for promillekjøring, fikk en straff av fengsel i 60 dager samt en bot. Straffen for den andre ble satt til fengsel i 30 dager. Begge fikk inndratt kjøretøy og alt utstyr som ble brukt, herunder kameraer og eget verneutstyr. Begge ble dømt til tap av føreretten i henholdsvis 3 år og 6 måneder og 2 år.

Sivile saker:

FORURENSINGSLOVEN - FORSØPLING

En grunneier etterkom ikke kommunens pålegg om å sørge for rydding og levering til godkjent mottak av en eiendom hvor det tidligere ble drevet bilopphuggeri, og hvor det etter at eendommen ble fraflyttet hadde bygd seg opp betydelig avfall, også avfall som var dumpet der av andre. Kommunen ga pålegg om og frist for rydding, med underretning om at kommunen ville iverksette opprydding for eierens regning om fristen ikke ble overholdt.

Lagmannsretten fant at vilkårene for å gi slikt pålegg i medhold av i forurensningsloven § 37 jf § 28 var oppfylt, og eieren ble dømt til å erstatte kommunens opprydningsutgifter, totalt 129 141 kroner. Han ble også dømt til å erstatte kommunens sakskostnader på til sammen 225 000 kroner.

OPPREISNINGSERSTATNING

ETTER GROVT UAKTSOMT BILDRAP

Både biologisk far og fosterforeldrene krevde erstatning av en bilfører som ble dømt for grovt uaktsomt bilrap av deres 14-årige sønn/fostersønn. Bilføreren var guttens mor. Gutten hadde bodd i fosterhjemmet fra han var fire måneder gammel. Lagmannsretten kom til at fosterforeldrene var utenfor den personkrets som kan kreve slik erstatning i medhold av skadeserstatningsloven § 3-5 (ektefelle, samboer, barn, foreldre).

Den biologiske faren, som fortsatt hadde del i foreldreansvaret, var derimot innenfor denne personkretsen, selv om han de siste årene kun hadde hatt sporadisk kontakt med sønnen. Normbeløpet for erstatning til etterlatte ved

grovt uaktsomt bilrap er 125 000 kroner. Hovedsakelig på grunn av den begrensede kontakten mellom avdøde og faren, satte lagmannsretten erstatningen til 60 000 kroner.

TVUNGEN GJELDSORDNING

En skyldner hadde gjennom tre år skjult en bil som banken hadde salgspant i, samtidig som han misligholdt billånet. Da bilen kom til rette utgjorde restgjelden ca. 380 000 kroner, som var ca 1/3 av hans samlede gjeld.

Gjeldsforhandlinger ble åpnet 7,5 måneder senere og tingretten stadfestet tvungen gjeldsordning etter ytterligere noen måneder. En av kreditorene anket til lagmannsretten, som fant at en slik stadfestelse åpenbart ville virke støtende. Forslaget til tvungen gjeldsordning ble derfor ikke stadfestet.

OVERSKJØNN, INNLØSNING

AV FESTEDE HYTTETOMTER

Festerne av tre hyttetomter i strandsonen på Børøya, en idyllisk halvøy i 3 km fra Levanger sentrum, hadde i rett tid krevd innløsning av festekontraktene. De ble ikke enige med grunneieren om innløsningsverdiene for tomtene. Overskjønnet fastsatte etter en konkret vurdering råtomtverdiene til 625 000 kroner (540 m²), 850 000 kroner (1 da.) og 700 000 kroner (750 m²). Innløsningsverdiene, 40 % av råtomtverdiene, ble etter dette 250 000 kroner, 340 000 kroner og 280 000 kroner.

EN KOMMUNES ANSVAR FOR

UTBYGGERS TAP SOM FØLGE AV EN IKKE

FAGLIG FORSVARLIG SAKSBEHANDLING

Sjøholt kommune ga en utbygger i Sjøholt

sentrum dispensasjon fra bestemmelser i gjeldende reguleringsplan. Dispensasjonen gjaldt gesimshøyde og flytting av parkeringsplasser. Det ble deretter gitt igangsettingstillatelse, og utbyggingsarbeider ble igangsatt. Fylkesmannen opphevet dispensasjonen og påpekte samtidig at de områdene dispensasjonen gjaldt for lå innenfor faresonen for oppskylling ved flodbølge ved eventuelt ras ved Åknes. Dette resulterte i byggestans. Kommunen iverksatte deretter omreguleringsarbeid, herunder ny risikovurdering for oppskylling etter flodbølge. Blant annet etter at det var funnet tilfredsstillende løsning for sikring av bygget, ble det gitt ny igangsettingstillatelse, og byggearbeidene ble gjenopptatt. Lagmannsretten fant at kommunens saksbehandling ikke hadde vært forsvarlig, det var bl.a gitt byggetillatelse i et område med absolutt byggeforbud. Kommunen ble kjent erstatningsansvarlig for det tap utbyggeren var påført som følge av byggestansen.

ARVEKRANGEL

Et særkullsbarn fikk ikke medhold i at det forelå en forståelse for at lovens arvenøkkel skulle fravikes ved fordeling av uskiftebo. Han fikk en utbetaling fra boet i oktober 2012. Denne la lovens arvenøkkel til grunn, og den var utvilsomt ment som endelig fordeling av arven. Han gikk etter noen måneder til søksmål mot halvsvoknene med påstand om at han skulle ha ytterligere utbetalinger. Søksmålet endte med

rettsforlik i tingretten, hvor han fikk utbetalt ytterligere et beløp. I nok et søksmål kom lagmannsretten, som tingretten, til at det etter rettsforliket ikke var mere til fordeling i uskifteboet. Han måtte selv bære risikoen for ikke å ha gjort seg kjent med eller etterspurt beregningsgrunnlaget for utbetalingen han fikk i oktober 2012.

OVERPRØVING AV TRYGDERETTENS KJENNELSE – SPØRSMÅL OM «UNG UFØR»

NAVs vedtak kan bringes inn for Trygderetten, og Trygderettens avgjørelser kan bringes inn for lagmannsretten som første instans. I denne saken hadde Trygderetten fastsatt uføretidspunktet for en kvinne til 1. august 2009. Hun bragte saken inn for lagmannsretten og hevdet at uføretidspunktet skulle vært fastsatt til juli 2007. Hun ville da ha hatt krav på pensjon etter de særlige reglene for «unge uføre under 26 år». Hun fylte 26 år i oktober 2007. Lagmannsrettens konklusjon var at Trygderettens kjennelse var gyldig. Kvinnen hadde til tross for sin sykdom vært i fullt arbeid i barnehage i et helt år etter at hun fylte 26 år.

KJØPSRETT, KRAV OM HEVING

I motsetning til tingretten, kom lagmannsretten til at kjøperen av en hest ikke hadde ført bevis for at hesten hadde mangler på kjøpstidspunktet. Selgeren ble derfor frifunnet for kjøperens krav om heving av avtalen. Hesten kostet i sin tid 125 000 kroner. Partenes samlede kostnader ved saken etter to rettsinstanser var på over 900 000 kroner. I lagmannsretten hadde blant annet begge parter engasjert hver sin sakkyndig. Ankende part (selgeren) fikk, under henvisning til tvistelovens proporsjonalitetsprinsipp, bare delvis erstatning for påløpte omkostninger.

”Arkeologi var utelukket pga fargeblindhet. (...) Det måtte bli noe som kunne beherskes i sort-hvitt, eventuelt i nyanser av grått.

LAGMANN GUNNAR GREGER HAGEN om yrkesvalget

Lagmannens siste domsslutning

Av: Morten Værnes

Han kunne snudd kappen etter vinden ennå i flere år før aldersgrensen ville vært nådd. Men fra årsskiftet valgte en jusfaglig «bauta» i Frostating lagmannsrett, Gunnar Greger Hagen (66), å la yngre krefter overta sine oppgaver – i en domstol han beskriver som sterkt økonomisk nedprioritert.

– Noen vil kanskje si at det heller ikke hadde vært helt greit om den analoge fyren skulle fortsette, skriver lagmann Gunnar Greger Hagen – i form av en e-post han selv har gitt overskriften «Hagens yrkesmessige nekrolog».

Fra årsskiftet tiltrer lagdommer Arne K. Uggerud som hans etterfølger.

Rask i replikken

Kun få dager etter at redaksjonen ba om et intervju med den avtrådte lagmannen, svarte Hagen alstå med dette notatet – lakonisk, poengtert og skarpt. Og med en humoristisk brodd mange kjenner og har satt stor pris på, både i hektiske arbeidsdager og mer uformelle sammenhenger. Selv har han siden våren 2015 stått hardnakket på at en avgang ville være best både for ham og for domstolen.

Da førstelagmann Sven-Jørgen Lindsetmo takket lagmannen av, omtalte han Hagen blant annet som et usedvanlig *dannet* menneske.

Kanskje noe av forklaringen ligger i genene:

– Fadern’n, nå vel 100 år gammel, behersket i sin tid, og glimtvis fortsatt, den kvikke replikken. Moder’n var den kloke og grenseløst tolerante og empatiske, forteller lagmannen.

Hagen er «trondhjemmer», gift med Gudrun Nordland (65) og bor i Kalvskinnsgården i Midt-byen, et murgårdskompleks oppført i jugendstil rundt første verdenskrig. Sammen har de to felles voksne barn, datteren Guri (32) og sønnen Lars (29).

– Jeg stammer fra kremmere på farssiden, noe mer akademisk på morssiden. Oldefar fra en storgård ved Mjøsa – var prest. Morfar var diplomingeniør fra Hannover, noen få år før NTH i Trondheim ble oppfunnet, forteller Hagen.

Nær 40 år i tinghuset

Lagmannen har satt spor etter seg gjennom nesten 40 års virke i Trondheim tinghus. Det begynte som dommerfullmektig i den gang Midt-

JUSFAGLIG «BAUTA»: Etter nesten 40 års virke i Trondheim tinghus, de siste ni årene som en del av ledergruppen i Frostating lagmannsrett, gikk lagmann Gunnar Greger Hagen av.

Trøndelag tingrett sommeren 1976. Deretter ventet 17 års advokatpraksis i firmaet Flock fra våren 1978. Siden 1. august 1995 har han vært fast lagdommer i Frostating lagmannsrett – etter en tre måneders konstitusjon året før.

I sitt notat forklarer han slik hvordan jussen kom og ble hans vei:

«Historie var min store interesse. Arkeologi var utelukket pga fargeblindhet, liksom yrker som lege, lokfører, flyger m.m. (i følge erklæring fra skolelege Savosnick). Det måtte bli noe som kunne beherskes i sort-hvitt, eventuelt i nyanser

av grått. Men jeg var også skeptisk til å skulle gjennomføre et voksenliv i kamp med uinteresserte gymnasiaster. Min far fikk under sitt fangeliv på Falstad høsten 1942 en ny bestevenn, det var advokat Dagfinn Stokbak, som ble min gudfar da jeg kom til i februar 1949. «Onkel» Dagfinn var en mann som jeg vurderte som en høyst anstendig mann. Det han drev med måtte være greit. Jeg ville bli jurist! Og så ble jeg det!»

Førstelagmannen har uttalt om Hagen at hans faglige styrke har gjort ham bemerket – ikke bare i Frostating lagmannsrett, men i juristkretser langt utenfor egen domstol. Skoene etter

barndommens forbilde skulle vel dermed være godt fylt.

Produktiv til det siste

De siste ni årene har Hagen sammen med første-lagmann, ytterligere en lagmann og administrasjonssjef utgjort ledergruppen i Frostating lagmannsrett. Hagen har ledet straffesaksutvalget i domstolen. I 2014 presenterte han, sammen med andre, rapporten «Snubletråder i straffeprosessen». Den ga ny forståelse av hvilke feil ved saksbehandlingen og lovanvendelsen som erfaringsmessig fører til opphevelse av straffedommer.

Videre har Hagen i flere år fungert som personlig vara for styreleder Aage Rundberget i Norsk rettsmuseum. Han har i mange år holdt foredrag og vært faglig ansvarlig for en rekke kurs, de senere årene innen feltet strafferett. Han er fortsatt styreleder i Torstein Erbo's gavefond og bestyrer av Chr. Lorek Schive og hustrus legat for kunstnere.

Også i sin aller siste arbeidsuke som lagmann administrerte han en straffesak i Frostating lagmannsrett med meddommere.

Kanskje bidro barndommen til denne standhaftigheten i arbeidet. I tidlige år opplevde han blant annet økonomisk krise og svært nøkterne vilkår, og lærte «å snu på både skilling og daler», som han selv sier:

– Vi var vel det en kan kalle «fattig-fornemme», men kanskje mer fattige enn fornemme!

Når salæret blir løsningen

Tidlig på 70-tallet hadde Hagen det privilegium han kaller det å få være vitenskapelig assistent sammen med akademiske størrelser som Johs Andenæs, Anders Bratholm og Nils Christie.

Han erindrer også spesielt en sak hvor han var advokat for en klient, og hvor advokat Odd Grut representerte motparten:

– Den gamle hedersmannen Odd Grut sa, for å få slutt på en heftig krangel om bagateller mellom to tidligere ektefeller: «Tenk på hva Greger Hagen og jeg vil kreve i salær! Se for dere en sammenhengende rekke av sølvskjeer som flyr ut gjennom vinduet.»

– Den gangen var det fortsatt ikke helt uvanlig å sette anstendighet og konfliktløsning i høysetet, og ikke primært inntjening! Det er pinlig å oppleve hvordan en del av dagens advokater synes å være drevet av Mammon alene, sier Hagen.

Dommerrolle i endring

«Fattig-fornem» er tilsynelatende også et adjektiv han finner dekkende for den statsmakten han nå forlater.

– Frostating har vært et fantastisk sted å være, med flotte folk å arbeide sammen med. Men det er etter hvert blitt noe frustrerende å arbeide som dommer. For tyve år siden var inntrykket at dette var en virksomhet som var verdsatt som viktig i vårt samfunn, og som ble tildelt midler tilstrekkelige for en god drift. Det kunne til og med vanke et lite persisk teppe på kontorgulvet. Senere er vi gått inn i en tidsalder der andre mer

populære/kontroversielle, altså trendy, politisk interessante, bransjer har stukket avgårde med pengene.

Hagen beskriver rammebetingelser i domstolen hvor det er lite rom for å få utnevnt flere dommere, helt uavhengig av saksmengden.

– Nå synes det å foreligge en forventning om at dommere står på dag og natt for å få gjort jobben sin, sier han. Hagen stiller seg bak kronikken hans gode venn Tor Langbach, tidligere direktør i Domstolsadministrasjonen, hadde på trykk i Adresseavisen 4. november 2015 under tittelen «Nok er nok! Sviket mot domstolene.»

Nøkternt blikk for detaljer

Lagmannen er selv langt i fra kjent for å bidra til å øke domstolens kostnadsside. Da han skulle bæres med et portrettbilde på veggen ved siden

av andre pensjonerte lagdommere og lagmenn, ville han ikke høre snakk om å hyre inn en ekstern fotograf. Han stilte med sitt eget private bilde på en papirlapp, egenhendig kopiert og nedskalert på kontorets kopimaskin. Gjenbruk av en velbrukt treramme hadde han også lagt til rette for. Han hadde ved hjelp av et aldri så lite «detektivarbeid» avklart at to bilder på veggen var av den samme lagmann Dons fra 1700-tallet, slik at ett av dem måtte fjernes.

– Jeg har sjekket med slektsbok for familien Dons, så mitt bilde kan godt overta denne ramma. Slik sparer vi Frostating for den utgiften, mente Gunnar Greger Hagen.

Da han fikk greie på at ny ramme og glass allerede var innkjøpt, kom svaret kontant:

– Da har du jo en ledig ramme som kan komme til nytte ved en senere anledning!

«Kan hende jeg seiler min skute på grunn;
men så er det dog deilig å fare!»

Henrik Ibsen

”*Det beste med jobben i lagmannsretten og ekspedisjonen, er mangfoldet. Jeg pleier å si at vi møter samfunnet hver dag, på godt og vondt.*

Ekspedisjonsansvarlig *Turid Annie Merethe Meidell* har fått ordet

Av: Sylvi Renate Eltoft

FAKTA

TURID ANNIE MERETHE MEIDELL, født og oppvokst på ei øy i Lyngen i Nord-Troms. På fritiden liker hun å trene, går veldig mye, leser mye krim, er glad i å bake og driver på med slektsforskning.

Ingen dager er forutsigbare, noe er rutine, men mye er også nytt og uforutsigbart. I løpet av en dag går vi gjennom hele spekteret av følelser, det er ikke bare en haug med papirer, du kan ikke unngå å se mennesket bak. Etter hvert lærer en seg å legge jobben igjen på jobb, men det er alltid en og annen sak du ikke helt greier å gi slipp på følelsesmessig.

Med en far som pendlet og en syk mor, måtte jeg tidlig ut i arbeidslivet, stelte fjøset fra 7–8 års alder og passet småsøsken. På fiskebruket skar jeg tunger fra 10-årsalderen for 6 kr kiloen, jobbet på «Fileten», tok imot båter dag og natt, sløyet, sperret, hengte på hjell eller saltet.

Etter ungdomsskolen jobbet jeg som lærer ett år. Deretter dro jeg til Trondheim og starta som dagmamma. Etter å ha gjennomført Postskolen, ble jeg værende i noen år i Oslo. Deretter fortsatte jeg karrieren i Posten i Målselv og Trondheim før jeg bestemte meg for å finne på noe annet.

Før påske i 2003 var jeg for første gang i Trondheim tinghus, og det første som slo meg da jeg kom inn i hallen var: «Her vil jeg jobbe!»

Slik startet min karriere i Frostating lagmannsrett, som vikar i mai 2003, fikk fast jobb etter hvert, og har nå vært her i snart 13 år.

Jeg begynte som saksbehandler. Jeg registrerte

” *I en alder av 43 år tok jeg videregående skole, og i løpet av 2003 var jeg advokatsekretær.*

inn saker, var protokollfører i retten, skrev avgjørelser (fra diktafon), sendte ut saker etc. Jeg var heldig å begynne på et tidspunkt da Frostating testet ut det nye saksbehandlings-systemet, «Lovisa». Da lagmannsretten ønsket en fast person i ekspedisjonen (en oppgave som rullerte blant saksbehandlerne tidligere) meldte jeg min interesse.

Innholdet i stillingen har endret seg betraktelig. I starten hadde vi postansvarlig dommer som så igjennom innkommet post og nyinnkomne saker, denne rollen har ekspedisjonen overtatt.

Ekspedisjonen har i tillegg saksbehandleransvaret for alle fengslingsanker og anker over straffekjennelser. Dette er en type«hastesaker» som krever at de forberedes og sendes ut straks de er avgjort.

Daglige gjøremål er å åpne, stemple og fordele post, registrere inn nye saker og fordele på dommere og saksbehandlere, ta imot publikumshenvendelser pr telefon og skranke, kopiere og sende etterspurte avgjørelser, ta imot henvendelser fra skoler som ønsker å besøke retten og samtidig utføre en del saksbehandleroppgaver.

Enkelte dager kan være ekstra hektisk med utallige mailer, telefoner og henvendelser i skranken,

i tillegg til alle andre gjøremål. Dette gjør at en blir ganske så sliten når uka nærmer seg slutten, men jeg ville ikke vært det foruten. Trives som sagt med en hektisk arbeidsdag, men en kan jo bli litt «surrete i hue».

En oppfordring fra den ekspedisjonsansvarlige til aktører og parter i Frostating lagmannsrett:

Publikum kommuniserer nå med oss i flere kanaler, både analoge og digitale. Ofte sendes samme dokument på flere måter, noe som skaper merarbeid for ekspedisjonen og saksbehandler, for eksempel ved at samme dokument får forskjellig dokumentnummer. Derfor henstiller jeg til alle som sender skriftlige henvendelser om kun å benytte én forsendelsesmåte. Alle dokumenter er innom ekspedisjonen, slik at det blir journalført og sendt videre til rette vedkommende.

Og om hun fikk være sjef for lagmannsretten én dag, hva ville hun da ha gjort?

Den dagen skulle vi stenge lagmannsretten, hatt skidag på vinteren og grilldag på sommeren. Ellers tror jeg at jeg ville brukt tid på å gå rundt og snakket med alle, de skulle vite at jeg så hver og en av dem. Jeg er strukturert og liker orden så jeg ville nok vært litt pirkete på det området.

” *Jeg liker kontakten med publikum, allsidigheten i ekspedisjonen, travelheten osv. Jo mere hektisk, jo bedre! I ekspedisjonen får en innblikk i alt som foregår i lagmannsretten.*

Lagmannsrettens studietur til London

Av: Sverre Erik Jebens

På slutten av mai 2015 var lagmannsrettens dommere og saksbehandlere på studietur til London. Formålet med studieturen var å øke vår kunnskap om rettssystemet i et sammenlignbart land, der domstolene har en sterk stilling og rettssystemet er godt utviklet. Valget av London som reisemål viste seg å være klokt.

EMBLEM FOR HØYESTERETT: Består av fire symboler, ett for hver nasjon som er underlagt domstolen. England er representert med en rose, Wales med en purreløk, Skottland med en tistel og Nord-Irland med en linblomst. De fire symbolene er omgitt av en sirkel som representerer både Libra og Omega.

Vi besøkte fem ulike domstoler, som til sammen dekker store deler av domstolpyramiden i England. I tre av domstolene hadde vi avtalt besøket på forhånd. Vi ble svært godt mottatt, av dommere og saksbehandlere, som orienterte om domstolens organisering og arbeidsoppgaver, og svarte på våre mange spørsmål.

Første studiedag, 28. mai, besøkte noen dommere en criminal county court og andre en civil county court. Begge gruppene overvar saker, og fikk oppleve både dommere og barristere i full utfoldelse.

Straffesaken gjaldt en voldtektsanklage. Forsvarerens aktivitet ved utspørringen av fornærmede gjorde inntrykk, ved at påstander forkledt som spørsmål, ble tillatt, for eksempel dette: «You made up the whole story, did you not? So it was not rape at all?» Forklaringen på at denne type spørsmål ble godtatt finnes i engelsk rettstradisjon, som forbyr å stille ledende spørsmål ved hovedavhøret (examination in chief), men ikke ved avhør av vitner oppgitt av motparten (cross examination). Det vil nok være forskjellige oppfatninger hos oss om hvorvidt dette er en ønskelig ordning å innføre.

Den sivile saken gjaldt spørsmål om mislighold av en leieavtale til fast eiendom. Saken hadde pågått i to dager, og bare prosedyren gjenstod. Dommeren inviterte to av oss til en forhåndsorientering i sine «chambers». Den var nyttig og viste at dommeren hadde problemstillingene og argumentene klart for seg. Dette viste seg til fulle under prosedyren, der dommeren ofte avbrøt advokaten og stilte kritiske spørsmål. Her kjente vi oss godt igjen, og fikk på ny bekreftet riktigheten av at dommere skal være aktive, og ikke opptre som «saltstøtter».

Old Bailey criminal court ble besøkt av noen av oss, uten forhåndsavtale. Vi overvar avslut-

DOMSTOLBESØK PÅ TRAPPENE: Denne gruppen besøkte Kingston Crown Court i utkanten av byen som ett av mange interessante møter i London. Samtidig ble andre dommere og saksbehandlere i Frostating lagmannsrett tatt godt i mot hos London County Court i sentrum.

ningen av en straffesak om voldsutøvelse, som inneholdt kjente spørsmål om forsett, provokasjon og retorsjon. Dommerens rettsbelæring til juryen varte i halvannen time, og var ytterst detaljert, både med hensyn til juss og faktum. Flere av oss stilte seg nok spørsmål om juryen kunne klare å absorbere alt som ble sagt, men vi merket oss at de fikk med seg et skriftlig resymé av rettsbelæringen til rådslagningen.

Besøket i Supreme Court var et annet høydepunkt under studieturen. Denne domstolen er relativt ny, og har overtatt rollen som House of Lords hadde tidligere. Høyesterett holder til i et smykke av en bygning, som ligger like ved Westminster Abbey og Parlamentet. Vi ble mottatt av en pensjonert administrasjonssjef, som ga en blendende orientering om domstolen, og spedde på med muntre historier om rettslivets aktører i tidligere tider. Der har som kjent England mye interessant å øse av. Vår vert fremhevet menneskerettighetene, kodifisert i Human Rights

Act og EMK, som særlig viktige rettsområder for Høyesterett, og bedyret at domstolen fulgte dommene fra Strasbourg lojalt, noe enkelte av oss nikket anerkjennende til.

Den norske ambassaden i London ble også besøkt, og vertskapet ga oss interessante orienteringer om aktuelle spørsmål. Storbritannia har som kjent et platonisk forhold til EU (og Europarådet), og spørsmål om dette påvirker også den norske ambassadens arbeidsoppgaver. Den økte terrorfaren er et aktuelt problem, og det overrasket oss å høre at Storbritannia ikke har et sentralt folkeregister. Her er det åpenbart behov for forbedringer.

Etter studieturen oppsummerte vi våre erfaringer, noe som er nyttig for fremtidige studieturer og når lagmannsretten skal være vert for besøkende fra andre domstoler. Det var allmenn enighet om at studieturen hadde vært en stor suksess, både faglig og sosialt.

AMBASSADEBESØK: Frostating lagmannsrett gjør entré i Den norske ambassaden i London.

STOR TAKHØYDE: Biblioteket hos Høyesterett i United Kingdom strekker seg over tre etasjer

Faguttrykk – ordliste

ANKE Rettsmiddel mot en domstolsavgjørelse.

FAGDOMMERSAK Saker hvor lagmannsretten under ankeforhandlingen er satt med tre fagdommere. Som regel dreier det seg om anke over straffeutmålingen i saker om lovbrudd med strafferamme på inntil seks års fengsel.

FAGKYNDIG MEDDOMMER I mange saker vil retten ha behov for særlig kyndighet på spesielle fagområder. Retten kan da settes med såkalte fagkyndige meddommere. Dette er personer som har spesiell kompetanse innenfor de aktuelle fagområder, slik som psykologi, økonomi, bygningsvesen etc.

FØRSTELAGMANN Dommer som er øverste leder for lagmannsretten.

JURY Populært navn på lagretten, se dette.

LAGDOMMER Embetsmann som er dommer i lagmannsretten.

LAGDØMME Området lagmannsretten får sine saker fra. Utgjøres av et visst antall tingretter og deres respektive rettskretser/domssogn.

LAGMANN Ved de store lagmannsrettene som er avdelingsdelt, er det en lagmann som er avdelingsleder.

LAGMANNSRETT Domstol som behandler sivile saker og straffesaker etter anke, og i noen få tilfeller som første instans.

LAGRETTE Populært kalt jury. 10 lekdommere (ikke-juridiske dommere) som avgjør skyldspørsmålet i de mer alvorlige straffesaker for lagmannsretten. Av de ti er fire også med på fastsettelse av straffen.

LEKDOMMER/LEGDOMMER Felles betegnelse på meddommere og lagrette medlemmer. Ikke juridisk utdannet person som deltar i pådømmelsen i en rettssak.

LUKKEDE DØRER Hovedregelen er at rettsmøter er offentlige. Når retten unntaksvis beslutter at publikum ikke får adgang til å følge rettsforhandlingene, sier man at retten går for lukkede dører. Lukking av dører er særlig aktuelt (domstoloven § 125) ved:

1. Fengslingsmøter hvor offentlighet vil skade etterforskningen
2. Saker som omhandler svært private forhold
3. Saker etter barneloven og ekteskapsloven og saker om administrative tvangsinngrep (barnevern, tvangsinngjeldelse i psykiatri).

MEDDOMMER Ikke juridisk utdannet person (lekdommer) som deltar i behandlingen og pådømmelsen av en rettssak sammen med de juridiske dommerne. De deltar på lik linje. I særskilte tilfeller kan det oppnevnes såkalte fagkyndige meddommere når det er behov for grundig kunnskap innenfor et spesielt fagområde.

MEDDOMSRETT Når lagmannsretten settes med tre juridiske dommere og fire meddommere. Når tingretten settes med en juridisk dommer og to meddommere.

OVERSKJØNN Overprøving av tingrettens skjønn. Lagmannsretten settes med en fagdommer og 2 (4) skjønnsmedlemmer

SKJØNN Grovt sagt fastsettelse av erstatning for inngrep, f.eks. avståelse av grunn til veg. Omfatter også odelstakster.

TINGRETT Domstol som med få unntak behandler alle saker, både sivile saker og straffesaker i første instans.

Inngangspartiet til Trondheim tinghus fra Munkegata har to dobbeltdører med i alt 12 relieffer med motiver fra samfunnet som domstolene har sitt virke i,
– trøndersk næringsliv, kirkeliv, utdanningsinstitusjoner mm.

Står vi ute på fortauet, har vi en farverik forsamling foran oss, tre grupper i terrakotta på hver side og midt i står middelalderlagmannen i marmor, som leser loven på Frostatinget.

Det er rettsutviklingen og rettsutøvelsen i århundrenes løp som fremstilles gjennom historiske personer. Motivvalgene har professor Oluf Kolsrud stått for (han har også gitt utkast til Domkirkens glassmalerier og statuene på Vestfronten). Utformingen er billedhugger Nic. Schiølls verk (som også kan knyttes til Domkirken, og har laget to av de store kjempene, Styrke og Måtehold, utenfor Bergen tinghus).

Keramiker Jens von der Lippe har utført veggene.

www.frostating.no